

M.A.LIBRARY, A.M.U.

PE578

نقد نظر از جناب ناشی سنت الی صاحب متخلصین محمد بن کبیر عبدالستار بن محمد بن
بورزدگور کھویر برادر مصنف کتاب ہذا کہ از حروف اول ہر شعر
تاریخ طبع کتاب ہذا ظاہر می شود

حروف	بسم اللہ الرحمن الرحیم	اعداد
ہ	ہمہ حمد شایان آن کہ پیاست	۵
س	سند بندہ را کو بود بندہ و	۶۰
ک	کے کو نیار دزد محبوب یاد	۲۰
ن	ندائتم کنم چون ادا سے پاس	۵۰
ر	دل و دانش و دھرم و عقل و خیال	۴
م	مگر حیف بار اسے تمہیں نیست	۴۰
ن	نیک اعتقاد ہم نہ کردار نیک	۵۰
ب	بہ غفلت ہمہ دم بسر کردہ ام	۴
ب	بہ بختاے برنا کسے لئے من	۲
ب	برادر کہ مار از جان بہتر است	۲
ا	از و بہرست مارا ہمہ کار و بار	۲
ا	از و در جهان نیک نامی مرست	۱
ا	از و مہلہ فرخندگی ہا سے من	۱

۲	ارشد است بر منی و دل بسند	ب	بهر مناجات ارباب چسند
۵۰	زین خرد است قلوبش بخشش	ن	نمود او چو در هفت بخشش
۱۲۰	که از هفت بخشش شده الفهام	م	مرا هفت بخشش آمد بنام
۱۰۰	که و شش است خدا بخشش	خ	خجسته گشته خوشش انفس
۲۰	هم از نور عرفان فرزند باد	ک	کس که کوزند دلش زنده باد
۱	همانا که باشد مناجات من	ب	بهر مناجات ارباب من
۲۰	مرا هم بدو ذوق ذکر مرا	ک	که بار ببار از برکت این کلام
۳۰۰	بود فرخ و نیل فرجام من	ش	شده دبا گوی سر استقام من
۴	بدان را به نیلان به بخشش کریم	ر	درین باب خوش گفته استان حکیم
۲۰	به بر خلعت هفت الوان کشید	ج	چو این هفت بیکر به بیان رسید
۳	بروز بر لوط آراستند	ب	بهر سن کتابت به پیر استند
۲۰	توسیدل کن این مناجات را	ک	که کنان اسے خداوند فرود ما
۳	درین هفت کشتش پانیده دار	ج	چو هفت اختر این را درخشا دار
۲	بوصیان مرا هست آگنده دل	ب	بپریشان خیالم پراگنده دل
۱۳۳	به بخشش است و بر من مفرغ است	ز	از من این دعا را بکن استجاب

تقریباً قطعه اسب از جناب مولوی محمد بی بخش صاحب کلیل عدالت نجی
ضلع گورکھ پور متوطن رئیس محلی شهر ضلع جون پور خالص قسیمی

صاحب علم و فضل و صدق سداد	ذی قوت خلیق و نمک نهاد
ناظم دار مال گورکھ پور	ناظم بے بدل اومان پرشاد

بهر پند سال شهر ممتاز است
 نظم کرد است آن فصیح و بلیغ
 هم بشکر و سپاس منعم خلق
 هم به نکر و نیاز ذات فردش
 هر یک در قفسه از تحید است
 هفت نهاد است از پے نهفته
 هفت نهاد است این سبب کس
 تا با عالم که هفت کوکب چرخ
 تا باور داد در دهر سماج
 تا شیر خفته با ستم
 هفت پیکر که هفت سبزه
 به هفت جزای غیر رسد
 نیزه اشوران قدس شماس
 چون قسیم نیاز مند به شوق
 گشت در فکر سال تصنیفش
 که در فائیه سال هجری دال

خالقش نماید آن عالی داد
 هفت بندی بحد رتبه ارباب
 هم به عوالت خیر با فریاد
 پس به نجات بند که منقاد
 هر یک خوش و ظریف ز باد
 ذکر آن خدا کندش یاد
 هفت پیکر فصیح نام نهاد
 رد نماید امور کون و نفاذ
 تا روانی است هر دو را بشاد
 بر فلک و در روش بود متباد
 هفت اقلیم را منور باد
 بهر عاقل بیان کندش یاد
 بهر عدل خود و دهندهش داد
 دیده آن را بیا پسند افتاد
 بافت از خیمه این ندارد داد
 هفت پیکر که هفت اسم نهاد

قطعه تاجیه از جناب مولوی محمد صمد حسین خان صاحب کوریه پور قاضی
 جوهر متخلص به ناظر

انام از کتاب هفت پیکر

سجاست خویش باشد هفت فقر

در آید و سوار بر دیده که دل	صفا می کاغذش صبح منور
سطور برود و صفتش مبارک	چو بر فرق پر زلفت سغب
پیشتر معرفت بین نامرانی	که در هر یکیش بحریت مضم
معال است این کائناتی پیکار	به هر سحر که تواند شد شادوار
چو سلمان میزند صد تن چو پیغم	به هر بحر سخن طبع سخنور را
بنام آوا مان بالضم دران پس	بتاج شاد باشد جیفه پر
بدین طبع رسا زید که دارد	کلاه خند گور که پور بر سر
بهر کارش بود کار نظارت	که باشد ناظر منظور و منظر
به سخت سعد خود می نازغب	که داری این چنین طغر بر آرد
که از بوسه کلام مشک بریش	و ماغ عالمی باشد معطر
چو این نادر کتاب او در آمد	به قلب قالب طبع محج
شگفت آمد چو جامه حسن خونی	ز یک قالب بر آمد چنین و پیکر
سروش گشت ناظر سال طبعش	ز قالب شد نمایان بهفت پیکر

ایضا

چو شد تصنیف این نادر رساله	بنام بر صفا سه بهفت پیکر
به فصلی گفت ناظر سال طبعش	مزا جاست و دعا سه بهفت پیکر

ایضا

چو منشسی او مان بر شاد	پیکر با تصنیف نمود
در سمد سال تصنیف	توشه آخر تم نمود

قطعه تاریخ طبع از جناب شاه محمد غفر الله صاحب مستخلصین عزیز مستوطن
آستانه چینی بر کنه سگداری ضلع اعظم گنده

صفیر لبیل هندوستان اومان پرشاد	صداسه نموده دست بگوش ایران داد
گل طبیعت نخل مراد اومان پرشاد	چو لوبه گل بسیر انجمن گل افشان داد
به هفت پرده منظوم سبزه ستاره	به هفت پیکر به هفت کرد و اعلان داد
به عطر سبزه سی گلهاسه خاطر نگین	بهال شوق عنادل هوای ایمان داد
بجوشش بحر خود گوهر مضامین را	شعاع لعل خورشید زار به نسیان داد
خسته کلام در سه بندش مقالانش	کر حرف و نقطه و معنی شرح ابقان داد
میرس وصف سعانی گورخان کلام	سواد زلف سیاهش نشان حیران داد
نوازه نموده نادر بشاخ شوق سرود	کر عشق و وصف الهی سخن و افسان داد
نهای سبز ز گلدسته گل سرخش	درق درق به گل افشانی خیابان داد
نشان سال ز تجزیه عزیز عاصی گفت	به کوه هزار و سه صد سی و نه خوان داد

قطعه تاریخ از جناب مولوی وکیل حمزه صاحب مستخلصین فارغ رئیس ضلع شیخ پور
تپه ساکن در پور ضلع بلیا وکیل عدالت کشنری ضلع گورکھ پور

گفت همان شرف نادر اومان پرشاد	به هفت پیکر به مناجات خداوند عباد
به هفت اختر به سراج هنر کرده طلوع	به هفت کشور شده در بحر کلاشش آباد
به هفت دفتر بود این تند است و گلش	به هفت گوهر بهر تاج سخن خوش به نداد
به هفت فلک به سیر دنیا گردان	به هفت روز است به گیتی سبک گردان
شاد باد آنکه رقم از سیر خلاص نمود	و آنکه خواندش بدل اثر صدق و سواد

این فکر است من فعلی معنی فارغ	من بگری در زمانه لکیم است اعداد
خفت را تحفه گیر من معنی بیش	در میان سر کشت است در صحبت قنار

۱۸۹۵

۱۹۵۲

دیگر

کرده تصنیف نگوناظر اودان به شاد	مهرت بیکر به مناجات خداوند قدر
معم بهب در الطاف به فارغ گشتا	از سپه طبع مناجات بگو به تائید

قطعه تانچ از تانچ فکر سید تصدی حسین صاحب مری متخلص به ضامن و قمر
کلمه مری ضامن گوید و قمر متوطن قصه پادشاه ضامن شیر آباد

سپاس ایرویه را که جان آفرید	زین آفسد به آسمان آفسد به
زمین را از سبزه چمن کرد و بسط	نیمه سا جهان فلک شد مجید
ز خورشید تا ذره عالم تمام	سبلا قیشت در شهادت تمام
ز صنعتش زبان در دهن حرف زن	ز حکمش چمن جان و جان در دهن
به خرام که فوسل ما رنی دوم	ز جرم و خطا رسگار می دوم
و بد ذوق حمد دشمنان بنده را	سجاست اودوم از خطا بنده را
کین دست سریش بلند این زمان	بدرگاهش ایدل مناجات خوان
سجاست آن مهرت چیکر بنام ملا	که هر مهرت کرد است یک نیک نام
نوشت است آن مرد پاکیزه پیشش	که دارد باد صاف حق دل بکشش
تو هر حرف نامش را بهر بدان	تو نقد را حرف کن ایست جهان
یک و شش چهل هم یک در شمار	رو دود صد و سه صد و یک چهار
خدا یا بتو سیسکم التجا	تو مقبول کن این دعا رضاء

بجای حضرت نزول کرم علی
جزایش ده اسے خالق کائنات
ازان پس بجای رضا اسے قدیر
کنون صرف سال تصنیف این
سده ششمی زمن گفت هنگام نوم

وایو تاسیج و قریظ انہاب مولوی محمد عیسیٰ اللہ صاحب میل خداست محمدی دیر
پریشانی نہ بیعت میل بورد ویش شہر کو کہو

مکہ مکرمہ کی فقیہی کشتی اور انبیاء پر شاہ صاحب اور مولانا غلام احمد کے آدھی بہن مخالفہ فخری اور
انکار سے کئے خلقی اہم خدمات کا انجام دینا اور انکی نازک خدمتداروں کے ساتھ نہ صرف حکام بلکہ
بلکہ کوہی راجہ رکنیہ دوسری بات پر وقار و عین میں سوجھ بوجھ ان خیالی کا بوش و خدا سے
پاک کی غلطی و جبروت تقدیر و ادب سے عالی خیالات کا اس صداقت کے ساتھ ہم
ہونا اور دیگر چاروں مناجات میں شہرہ سے انیکر نام کا رنگ ہو کہ میں سے اور کمال انشاں
میں ملتا قلبی برش اور ولی صداقت کا ایسا پتہ چلتا ہو کہ میں سب سے نائل کہہ سکتا ہوں کہ کبھی
وہ شخص ایسی مناجات نہیں کہہ سکتا جسکا حامل خدا سے پاک کہے ساتھ خدا کے نصیب نہ ہو
پروردگار اس تصنیف کو نہ صرف صاحب مناجات ہفت پر کیسے لیتے بقا سے نام و تر فی دوام کا با
گردانے بلکہ میری دعا یہ ہے کہ ہر شخص جو خلوص قلب سے اس مناجات کو پڑھے اسکا انجام نرا
میں بفضل اکریم الہی شامل حال ہو یہ عرض اتفاق ہے کہ لفظ صاحب مناجات ہفت پر کیسے میں بھی
سلامت و عجزی برآ رہے ہیں

بھٹے بڑھ کر مرا عزیز تھے	مٹھی سنت لال منبر ہے
اور جو کچھ ہیں بڑے بھائی	خلق میں کون اُسے بڑھ کر ہی
دل میں ہیں سسکے لہروں کے	شکر خالق سدا زبان پر ہے
عقبر ایک روز لائے سیسے ہیں	ایک عقدہ ہر سب سے بہتر ہے
اور اس طرح مجھ سے فرمایا	یہ مناجات ہفت پیکر ہے
لطف آیا جو اُسکے پڑھنے میں	سچ تو یوں ہے بیان سے باہر ہی
میں نے بڑھ کر اسے کہا آمین	ہے ہی لفظ جو مقرر ہے
باقی غیب نے ندا یہ دی	فکر ناحی کی عجب کھنجر ہے
یہ مناجات ہفت پیکر سے	لفظ آمین ضم تو بہتر ہے

قطعہ تاریخ طبع از جناب مٹھی محمد حسن صاحب مخلص بہ عجیب گو رکھ پوری

تقدیرت میں ہر ہفت پیکر عجیب	کرے جو اسے درہم خوش غیب
ہر نی جب مجھے سال فضلی کی فکر	تو دل بدل اوتھا عجیب و غریب

غلط نامہ مناجات ہفت پیکر

صفحہ	غلط	صحیح	صفحہ	غلط	صحیح
۲	برگ جعبے	برگ درجہ ہے	۳۲	بالطاف	بالطاف
۶	سیا	سیار	۴۳	بشناسم	بشناسم
۸	با	با	"	شفقت	شفقت
۱۱	برون	برون	۴۹	یاد نیمان	یاد تو نیمان

بسم الله الرحمن الرحيم

از تو روشن گشت این کون و مکان	اے خدائے من پناه دو جهان
اے که تو گم گشته را عرفان دہی	اے که تو ہر قلب را ایمان دہی
اے که تو در ماندہ را سالان دہی	اے که تو ہر درد را درمان دہی
تا نہ دہم من درین ہستی قدم	تو مرا آوردی از کسب عدم
جملہ در بازار لطف یافتہ	من ز سودائے کہ در دل داشتہ
روز و شب بر بخشش آمادہ	انجپہ سے بایستہ مارا دادہ
نیز دادی علم و دانش عقل و ہوش	دادہ یارب تو مارا چشم و گوش
این زبان ما پے گفتار ما	دست و پا دادی پے رفتار ما
زانکہ ہستی کار سازد و جہان	دادہ دل اندر دراز نہان
مشک نافہ را چسبین خوشبو دہی	شک اندر ناف آہو دہی
تا از د تازہ شود بہر روز جان	از زمین تیرہ آری آب و نان

آب و جان ما تو ز حکمت خون گئی عسل	نیز از خون جسم را گلگون کنی عسل
خون ز حکمت می شود شیر سید	گر تو سس خواهی بر آرد بار سید
برگ چوبی را کنی سدر و چین	بیکس را پیشدا سس انجمن
خار را گل سید می گوی پر ز بود	از ثنائیت بر زبان ها گفت گو
شیره شیرین دمی انگور را	شبه خالص سید می زنبور را
چرخ دوار از براسے مارود	سجم سیاه از براسے مارود
آفتاب و ماه تاب و ابر و باد	می دوند این اسسے ما شاد شاد
روز بهر سیر و تفریح من است	شب براسے عیش آرام من است
این زمین بس فراخ و برد بار	روز می آرد ز حکمت برگ و بار
سبز زار و کو هسار و دشت و راغ	از براسے ما تو کردی کشت و باغ
تو هم را رزق و تو شمه سید می	هر شجره را برگ و خوشه سید می
استخوان را بس کنی نخل بزرگ	مور از تو می شود پیل سترگ
کوه گردد از تو یک بشکسته کاه	ذره از تو می شود مانع راه

تو گدا سئ را تو انگر میس کنی	تو سبب سیه را از میس کنی
از بے ما کرده باغ و بهار	این گل رعنا و پر بوی و نگار
از براسه ما تو کردی نغمه نغمه	میوه با سبزه شکواری و پر زعفران
برگ گوناگون و بو قلمون زلفت	بر زمین خورشید زمره کون زلفت
از براسه درو و حبیب روی دوا	لایق هر کس دمی آب و هوا
میر سدا دمارا هر زمان	تا که با شمع من خدا یا در امان
از ملک بگذشت در پاکی ز تو	شد بزرگ ابن آدم خاکی ز تو
سفلس بے مایه را سازی امیر	یک پیاده از تو میگرد و وزیر
چون تو انهم کردن اسه پر درگار	شکر این انعام طعمه بے شمار
تو مرا از معصیتها دار دور	از حد زنجوت و کبر و غرور
یا الهی الا مان و الا مان	از شر شیطان و شر ظالمان
دشمنانم را به الفت و غریق	دوستانم را تو با من کن رفیق
کن به نیکی با تو بند و بدست من	هیچ کس یا بد نه رنج از دوست من

تو مرا محفوظ دار از دشمنان
گفتگوئی من چونیکان می شود
سیره کور نظر زنگین تراست
قول و فعل من چو آن سیره شده است
ظاهر من چون غمی سید عیب
سیوه پنجه کئی تو خسام را
سیوه ترش از تو شیرین می شود
فصل مارا تو پنجه کی کن بدل
حاسد و بدگوئی و بدگوئی جهان
بر دل من طعن نه ای این گروه
چون ند می ماند مرا راه گیر
چونکه عاجز می شویم در راه جو
نیست نزد من هیچ فتنه بندی

تا نگذارند شان دست و زبان
این دل من سوسه هر بد می رود
وقت خوردن ترش هم سنگین است
بد سگالی ما را شیوه شده است
باطن من تو همی رانی ز غیب
نیکو نامی سید بی بد نام را
سیوه خام از تو رنگین می شود
تا نیفتد از بدی ما در خلل
آنکه بکشایند بر نیکان زبان
کن چنان که قطره باران به کوه
می دود لطف سوسه ما حیرتیز
پیش ما خصم می آید ز تو
یا فتنم از زندگی شر سندی

تو مرا شرمسند و زود غولیش دار	عفو خود را مرهم این ریش دار
تو مدد کن که حکیم حاذق	نیک و بد را بے تکلف رازقی
مقبلمان را نیست مجور سی ز تو	کے بود خاص ترا دوری ز تو
نیست مارا جز عنایات تو دخل	تا کنم من یک قدم در کار نقل
گر چه هستم من گندگار و فجور	روز و شب با شتم ہی در مکر و زور
شرم دارم از اسان مردمان	ردے خود را چون نمایم با کسان
جز عنایات تو ما نیست کس	که بود بر حال من فریاد رس
چونکه بنده می شود مجبور تر	میکنی بردے تو از جهت نظر
که خطا آمد من تو در گذار عطا	هست نام پاک تو آمرزگار
تو کن رخسار خدایا از من	تو مرا سپار در دست کے
گر نمی داریم ما حسن تمیز	دست گیر ما تو باشی اسے عزیز
راه مردن سخت دهم دشوار تر	تو مرا آسان کن راه سفر
چونکه در دنیا تو کردی نیک نام	دار در عقب مرا هم شاد کام

از خسیال لغویم نقصان	ملتشر کرد همیشه جان
تو مرا در باد خود کن مستقل	گر چه من فرمان نه بر دم تو عمل
تو مرا در باد خود قسیم بهار	سایه الطاف خود دایم بهار
تو مرا بر دیگر سائل ممکن	خاطر مرا غیب خود نایل ممکن
چشم مارا ببرد و احسان تو بس	چشم من هرگز ممکن بر دست کس
دست مارا دار بر دست کسان	آبروده تو مرا در دجهان
گر چه ما داریم بس جسم و قصد	تو مرا یارب ممکن از خویش دور
بسته پیش تو گنگار آمده	نام تو ستار و غفار آمده
گر کنی مقبول مارا یا که رد	جز در تو سر کجا خدا ایسم زده
جز در تو نیست مارا چاره	رحم کن یارب تو بر بیچاره
چه نکه درد لا دوا پیدا شود	بند ان از لطف عامت داشتود
من کنون از درد رنجوری خویش	روز و شب دارم خدا یا سینه زدن
درد مارا زود تر در مان به	نیم جانے را تو یارب جان به

درد عایم می کنند تا نرسد به	مخلفات و کساحی و تقصیر ما
در نه دست فیض تو کوتاه نیست	مقبله از رفتن بپای راه نیست
کے بجایہ کھر بخشایش بجوشش	من درین تا کے رسد با نگم گزشت
داران مارا تو از درد گران	ہم ز فضل خویشتن لے ہریان
مردمان دانشند مارا بود الفضول	گر نمی سازی دعاے من قبول
ضرب خود دارند ہر شاہ شہنشاہ	نقرہ خاہن بود با ہم یکے
تا نشان وحدت نقرہ دہم	جملہ سکہ را با آتش چون نسیم
لیک در باطن بنا شد اختلاف	این چنین شد مذہب و ملت خلاف
ز ابلی د کابلی و غنہ نوی	ترک و ایرانی و چینی سہندوسی
جملہ مخلوق جنوب و مشرقی	جملہ ز اقوام شمال و مغربی
در زبان خود دعا می کنند	در زبان خود دعا می کنند
آنکہ او صفت است تو تر معنوی	اندرین معنی بگفتہ بود لوسی
سندیان را اصطلاح سند مدح	مہندیان را اصطلاح مہند مدح

می پذیرسی دشمنی مرهم بر ریش	تو دعالی جمله مخلوقات خویش
نیست حاجت بالباس زردگون	قلب می بایست و سوز اندرون
نیست حاجت جامه و دستار را	نیست حاجت بر کمر زنار را
نیست حاجت بانمایش از ناز	اندرون پر باید از سوز و گداز
نیست حاجت با کمر بند و قبا	نیست حاجت با ازار و با عبا
نیست حاجت که بود عالی نهاد	نیست حاجت که بود صاحب نژاد
نیست بے رقت و ریخا پاسان	نیست حاجت که بود شاد جهان
نیست اینجا حاجب و دربان در	هر که خواهد تا باید بے خط
در خطائے خویش گشته سرنگون	هر که می آید با خلاص درون
اگر چه چرخ سالت گزشتہ در فضل	تو کنی او را به لطف خود قبول
از در تو چون دشوم من نا امید	بر در تو آدم من با امید
لطف و احسان تو باشد پیش پیش	وار مارا در پس خاصان خویش
انجام شد	

بسم الله الرحمن الرحيم

از داریت آب آتش و باد و خاک	ستایش سزاوار یزدان پاک
خداوند این هفت گردان سپهر	خداوند ماه و خدایند بهر
از دهرت پیدایش انس و جان	از گشت پیدای زمین و زمان
از گشت صحرایان و دکان	بخت آسمان و زمین و دشت و شاخ
درین قالب خاک جان آفرید	زمین و زمان و مکان آفرید
ز نپیبه درست آمده پیرهن	پس بستر پوشی هر مرد و زن
از ارد قبا و کمر بند ساخت	قلاه و دگوبند و سر بند ساخت
شده جمله پوشاک زیبا از د	از د پر نیان گشت و دیبا از د
که پوشند شاه و امیر و فقیه	قبا کرد از خاصه و از عریه
هم از لطف او فرش و قالین شده	شده بستر و نیز بالین شده
صدف را دهم لولو آبدار	ز کرم آردا بریشم پر نگار

دیده لعل و فیروزه او سنگ را	بفریزد زده دام هست او رنگ را
ز مرد ازو یافته آب در رنگ	دیده لعل و گوهر ز دریا و سنگ
از و گشت یاقوت را رنگ آب	از و گشت الماس را آب و تاب
ز یاقوت رخساره و پر نگار	هم از زده از گوهر آب دار
فرا هم نمای سپید زیب تن	ز مرجان و هم از عقیق یمن
از و گشت از قاف تا قاف پر	ز اسپ و ز پیل و ستور و شتر
سپید بار در دام گشته مرا	ز قدرت همه رام گشته مرا
که دارم ز گله سحر دماغ	از و گشت کشت از و گشت باغ
و گر گونه رنگ و دگر گونه بو	ز اقسام گله که می آرد او
دهد سیوه نرم از شاخ سخت	همه باغ را پر کند از درخت
دهد آب و دار و نگه هر زمان	درختان لیسان را باغبان
اگر باغبان غفلت آرد ز آب	ولیکن نباشند با آب و تاب
ز لطافت او سبز دارند رنگ	درختان معر او بر کوه و سنگ

چنان شاخ و هم برگ و بار آورند	که بر کوه و صحرا بسار آورند
چو دارند او انتظار کرم	از دنازگی میرسد و بزم
به مرغان دهد قوت شام و تنم	بپای پرورشش میداست شجر
پرند و به شادی سرانید خوش	بجهد ستایش در آید خوش
یک سبزه و سرخ و یک لاجورد	سیاه و سفید و یک رنگ زرد
دگر گونه رنگ و دگر گونه پیر	دگر گونه پائے و دگر گونه سر
دگر گونه آواز و دگر گونه نشان	دگر گونه پرنماز و دگر گونه نشان
به آواز خود با نیاایش کنند	خداوند خود راستایش کنند
اگر کود و صحر او برکشند زار	کشید و ز آب روان جویند بار
زین آشت چه صبره و چه نبات	که یا به بند اندوست بهایم حیات
چنان داد او رزق نشان به حساب	خوردند و بنوشند از جویند آب
نورند و از این رزق بالشت کنند	ز سم و قد بهاشش با اثر کنند
نورند و بر بولی و سر گنج کنند	ازین سود زان هم بر دستند

ز احکام ادب به خاک رسلا	برین جور بانگ دارد عار
امپویش می بالدا و دهم	به تمییز حکمشن سرتا قدم
فراخی دهد مفلس تنگ را	کند افشک او لنگ را
ز چوپان کند شاه کشورستان	شود اسبلی از دس اهل زبان
ز قدرت دهد بال و پر مرغ را	رسد قسمت روز سپهر مرغ را
دهد قسمت روز بانگ و کور خطا	که نه کسب دارد نه بازو و زرد
خورد قسمت خویش آن از دها	که جنبش نباشد مراد را ز جا
به کوه و به صحرا به کشت و بارخ	رساند خورشش ما غلیو از دنا رخ
به دشت و بیابان دهد با پلنگ	رساند به آب روان بانگ
به دقتیکه تقسیم روز می کند	نه دشمن شناسد نه نیک و نه بد
یتیم شود پیشانی گرو	شود ریگ صحرای لطفش چه کره
ز تخمه برآرد درخت کالان	یکه را کند سرگروه یلان
بزرگی دهد با یک خادے	یکه را به ملک کند عا کے

کیسه را کند بادشاه جهان	که باشند مردم از دور امان
تو ای داور کردگار جهان	ز تو نیست مخفی نهان و عیان
تو بخشی به رحمت گناه مرا	به انعام خود کن نگاه مرا
همه روز باشم به تحصیل مال	شب آمد شدم در پی خط و خال
همه روز در فکر خوردن گوشت	همه شب به آرام بردن گزشت
غذا های پاکیزه و دل پسند	چه نان و چه روغن چه شیو چه قند
کباب پسندیده مرغ و بره	بقولات و اقنایا و تره
همه میوه شیرین زشده و شکر	به بوست و به لذت به از یک دگر
همه هر چه انگ که خواهی دلم	تو از فضل خود میرسانی بهم
بچیند که در خاطر آید مرا	به چشم به خوانم بنماید مرا
باین بخشش و جود اکر ام تو	به غفلت نگیرم گیسو نام تو
باینم بخشند ما تو کی ملا و دو	به خاطر دارم نقش درونی
گرم است تو کرد ما را دلیر	که باشم به آرام تن خفته سیر

بدانم ترا آنکه هستی حسیم	به یک خطه بخشی گشتا و عظیم
چه خرم من آید گم در شمار	گران باشد عفوست تو ای کردگار
مگردان مرا خوار نزد کسان	تو یاری دهی با کسان و دمان
بهم پیشم دهم پیشه عزت به	به من از کسان بار نیست مستهم
تو دانی که قولی به تا کسان	مرا می نساید چه گرز گران
تو دانی که داریم قاصد رقیق	به الطاف خود باشی به با شفیق
مرشد مساری مدد بهر نان	تو باشی بالغام خود مهر نان
کسانیکه او پیش سلطان روند	ز اول رضا جوست در بان شوند
شد او را چو در پیش سلطان گز	از امید و از بیم شد منتشیر
ز تو آنچه خواهم به گویم به را ز تو	نذارم ز تو خوف است به بهر نان
خوش است آن ز نیک و بد روزگار	ز تو هر چه آید مرا کردگار
تو اکر ام بر من چنان می کنی	که بایست ما را بهر آن می کنی
کسی را هر آنکس که می پرورد	ورا دور دارد از افسار (ل) و با

دور رزق و هم ناز بردار و اولاد	گناہش سزا شد نئے آردار
به این ناز و نعمت چو دارد در آید	بدست کسے چون سباز دورا
همی دارم امید از سسے کردگار	که پیش کسے تو کن شرمسار
چو نامید گشتم ز بر نادر و پیر	فلک دم سرم بردت ناگزیر
مرا خود و انفسام و لطیف تو بس	مکن حاجتتم را تو بردست کس
نه دارم ز سب نایب بندگی	به غفلت لب بد کرده ام زندگی
ز با کن تو مارا ز درد و بلا مگو	که در رنج و سختی شدم مبتلا
تو از دست خود اسخپه خواهی مکن	زدست تو مارا نه باشد سسفتون
را اعمال ما سسے بدو پرستور	بیا احسان و الطاف خود دار دور
تو مارا به گرد سسنا همی مکن	پسے شیون رو سیاه همی مکن
بحرم چیل سال بگذشت و شش	بکار جهان مانده در کشاکش
همه روز باشیم در این دآن	پراگنده خاطر ز کار جهان
همی به وقت اجتناب	ز کردار دفعل بدو ناصواب

چهل سال بخشش مصیبت کرده ام	به غفلت همه عمر خود برده ام
همه روز در مصیبت دیده ام	از الطاف خود عیب پوشیده ام
تو از رزق گاهی نه کم کرده	اضافه بر دمسبدم کرده
اضافه چه باشد هم از لطف خویش	رسانی تو ما را از اندازه بیش
همی دانم اے کردگار جهان	که چون کار شد سخت بر بندگان
بسوی نماز سیرت گریز	نه حاصل بود دستگاه ستیز
تو از لطف خود میسر مالی ز بند	با غلام و احسان کنی بهیومن
چنین گفت فردوسی خوش بیان	که دارد به جنت ز لطف مکان
چه پند گان کار گردد دراز	خداوند گیتی کشایدش باز
گنگارم و آدم با آسمید	چگونه شوم از درت نا آسید
همیشه توئی حاجتم را پناه	بلطف تو اکنون بدارم نگاه
کنون اے خداوند گردان سپهر	که آمد که بینی سوسه ما به به

بسم الله الرحمن الرحيم

اسے خالق گستان عالم	سے حافظ و احسان عالم
سہ ہیز زنت ہر کی اسے	داد و دیہ منا پشت نگاہ سے
صد ہرک ز صد زبان بیادست	اللہ زول و نہ جان ہا دست
در عشق تو غم عشق کشتہ لالہ	چرخ کردہ ز خون دل پیالہ
استادہ شدہ است سدا کیجا	در حالت یاد تو یہ یک پا
عشق تو گرفت نیرن را	در حمد کشتہ او دین را
گل دادہ بہ الفت تو من را	شق کردہ بہ عشق ہمہ ہن را
سدا بارہ بیاد تو شدہ گل	صد پیچ تو دادہ دم سنبل
باشم چہ از شمار ز گس	در عشق تو کشتہ است ہر ص
سرسن بہ ثنائے تو ستادہ	در حمد زبان خود کثادہ
در یاد تو کشتہ چون ورد	دل دادہ دچاک بہ ہن کرد

در میان ز تو یافتند است بر سر	به لاشه بهار تو به سوسه
اشجار ز تو شدند شاداب	انبار ز تو شدند سیراب
غم گشته بسیار تو به نو	از سکم تو هست در تنگ و دو
آرایش آسمان به انجم	زیبایش این زمین ز مردم
تو داده نور مسدود مه را	تسکین ز تو شد گداو شده را
کس دور ز تو شد توانا	الیه ز تو می شود چو دانا
مورس ز تو میشود چو شیر	یک پیش ز تو شود دیر
سلطان ز تو یافتند است جای	یک ذره ز تو شود چو ماهی
روزی تو دهن به رویه و شمیر	هم پیش و باز از تو شد سیر
و این همه رخ روان بلند از تو	سپار و برود و نهد از تو
قسمت ز تو بخورد ابا هیل	از گشت که میرسد ابا هیل
خاک از تو چو یافتند است پستی	هر گونه برود تو نقشش بستی
گشتم همه عمر در سنای	شد نامه من میر از سنای

سی سال به فکر جاده دشت	کردیم بر چارگاه خدمت
از صبح به عصری در بار	دایمانده ز خانه و هم از کار
گذاشته کار است خسته	گذاشته خویش و هم بکار
گذاشته راحت خورد خواب	از گشتن وقت در بیتاب
گذاشته عیش خویش و آرام	خورد و طعام بخت و سام
طی کرده به زود راه بے راه	گشتم سر سے کار و اداری گاه
زستم جو پیش حاکم خویش	صد رده شده مضطرب دل و ریش
همان گشت چرا از اسید و اندیم	دل گشت به پنج تائب و دینیم
از رنج و غم راست شد شام	روز روشن شده با غم ام
تن گشته ز کار و بار محسوس	طنی و ستم رسیده روح
مشغول شده بکار خوردن	بسی روست خرابگاه ردن
در خواب به بار گشته	دستار به تار کم نشاوه
آن زنت که پیش ملکمان بودم	در حالت فریب گشته بودم

خود شید و بر کشید و کش	مشد صبح و روز داشت روشن
بر پشت سپرد و آن به نندی	در دست گرفت و بخت بهندی
سیاح بسوی هر دیار	مردم شد و دست کار و دیار
در فطرت خواب گشته همشمار	از غائب تو شدم چه بیدار
آمد به لیم زیان و همسم نمود	آخار شد آن عمل کرد و بود
باریج و تعب شده بهم آغوش	رفتیم سوختنم گاه چون روش
شاغل به عمل بردی حاکم	هر لحظه نظر به سوخت حاکم
هم کار گزار میشد از پیش	هم محو جمال حاکم خویش
خاک کوشش به چشم رفتیم	با این همه سوخت گرفتیم
ببینم نه از و بجز خفاست	آید به ظهور گر خطاست
یک لحظه نه سن بر او تو ام	قد بان به بارگاه تو ام
گاه به نه کمر سوختی تو شدم	گاه به نه بباد تو نشستم
در بندگیست تو دم زدم من	در نعم نه سوختی تو یک قدم من

در یاد تو ای کریم چشمم	و تکیه نه شد از اشک بر غم
داد می تو مرا لب رو با غم	از بهر شتابی خود را با غم
مرستی نه ز محبت تو به گنشم	این عمر عزیز ز دست بگنشم
کاستی نه بر سینه در دستم	کاستی نه سوسه تو بر نهادم
هر روز بدم به کبسه و شورت	بگزشت ششم به پیش و شدت
کن دور مرا ز کبسه و شورت	کن دور مرا ز نفس و غم و شدت
سهر چه ز غم دور رسیده	از شورت و کبر گم شده راه
داریم کتاب ختم و هم صبر	ترسم نه کنیم باکت صبر
از لطف مرا تو باز دار می	تا با دشمنی شمساری
این ششم مرا زین تو کن و دور	بهستم همه دهم ز ششم مهر
هر چه بید که در نظر بسیار	از طبع و لیم سبک به پای
از طبع مرا تو دور دار می	از لطف تو جانم به براری
هر روز گزشت در خیال	خوب رفت و فکر و یاد خال

هر روز گزشت در سینه زار	هر شب به خیال زلفت دلهر
هر روز به فکر مال و اسباب	دل گشته ز صدمه باطن آفتاب
این جهان من شده پراز داغ	از قری با صفا شده مزار داغ
یاک آدم دشمن ناپاک	عجرات بر طینتم در خاک
آینه من شده پراز رنگ	بر رنگ نشاده است صدف رنگ
گر رنگ بر من شدن تواند	پروندن آینه که دانند
پروندن آینه تو دانی	این امر محال تو توانی
تو به من خویش را به الطاف	در گشت ز خبرها کنی صاف
هر روز ز تو رسد غدا بهیم	مقبول تو سیکن عساکیم
گویم به تو هر چه از کم و بیش	مقبول کنی ز من نه خویش
داری نظری به هر کم و بیش	لطفت تو حصار از جیب و راست
لطفت و کرم تو یار ما را	احسان تو غمگسار ما را
هر روز چو انتخاب کنم من	جز در گمبه تو کعبه ارم من

دال تو که من گساده گارم	بزد در گه تو در گه ارم
مرد و همه را دوا تو داری	لطف و کرم و عطا تو داری
مقتول کنی و پاک مرد و د	آوردن عرمن کار من بود
بهینم ز گساده خویش طهار	از پاکه شسته تا به سنا
در خاطر من بیاید یکبار	تا روز حساب چون شود کار
از کرده خویش جان ترسد	و حسنه و لم جوید راز
چون یاد کنم عنایت تو	در دل آرم حکایت تو
آن رحمت و لطف و مهربانی	آن بخشش عطا و نعمانی
آوردن کار و دستگیری	در حالت سختی و پیبری
آن دیدن خرم و عیب پوشی	آن دادن رزق با خوشی
آوردن مرهم دل ریش	لطف و کرم تو بیش از بیش
این شکر دل شکفته گردد	هم بند قناعت گردد
خوف و خطر از دلم شده دور	رفتند ز خاطر من چو کافور

این همه بخش تو قمره هم	گروم ز دست چگونه محسوس
بهری سینه دشت از گداز چشمان	از کرده خویشین پشیمان
آید بر روی تو او به زاری	از غیب تو جانمیش بر آری
از سینه دشت از گداز و غیور	و این سینه دشت از گداز و غیور
از لطف لعل سینه او و رانی	صد باب کرم بر کشتانی
و در بیم خویشین کلام سعدی	او را که تو حاسنه خاص دادی
او چاره کار سینه دشت و اند	چون هیچ دستش مناس
اکتال سینه تو آرم من	ایمان گداور سینه دشت
داریم نه از تو سبادت	کردیم نه از تو سبادت
داریم ز تو سینه دشت و آری	از کرده خویشین سینه دشت
نرسید کن زار که خویش	هر هم تو نهی سینه دشت
از لطف تو در کرم تو کشتی	از لطف تو در کرم تو کشتی

بسم الله الرحمن الرحيم

خداوند تو کردی خاک را پاک	تو دادی در دل در قالب خاک
تو آوردی زمین و آسمان را	بیا و خویش دادی فوق جان را
ز خاک و آب آوردی تو دل را	شراب عشق دادی جام گل را
چو زان می جری افتد بر افلاک	بسوزد پاک و هم گردد همه خاک
لکن این آب دگر شد حامل او	ازین می میشود سرخوش دل او
پسند آمد ترا این صورت خاک	که او گزشت در عت ز افلاک
بزرگ این صورت خاک از ملک شد	بلندی یافت بر تر از فلک شد
جمال حسن بخشیدی تو با گل	ز تو در عشق شد شوریده بلبل
تو کردی شیخ را پر نور مهیبا	که پر دانه برگشت است شبدا
چه شنید بلکه او در باخته هوش	بسوزد خویش را از مهر و شش
ز تو محزون شده در عشق ماهر	ز تو گردیده حسن در عشق ظاهر

زکو دارند مردان و جود حاسله	نه می آرند بر خالصه ملاسه
به عشق تو بهاد و جان و تن را	ببایدت چاک کرده پیرهن را
ببایدت غرق شده در لثام	به دست جان شده محمود عاها
ز تو بویق آید در سناجات	تو که باشی پناه حمله حاجات
ز تو تفیق می آید شش را عطا	به هر دست می خیزد عارا
ز تو هر لحظه می یابند راحت	روا از تو شود هر لحظه حاجت
چو می خواهی دمی از لطف پاست	بباید از تو مارا میل زار است
چو آید بندگان را کرد شوار	شود لطف و عنایات تو غمزار
تو آدمی بندگان را خاکساری	تو دادی بندگان را معجزه ناری
تو آموزی مرا معنی نوشستن	تو آموزی مرا الفاظ لبستن
زبان طوطی شکر بیان را	ببایدی تو را رخ بد زبان را
تو آموزی به ابدشاعر می را	به مفاسد سید می تو افسری را
بنادان سید می تو عقل و ادراک	کنی از لطف خود ناپاک را پاک

ز دیوانه شود آباد از تو محله	طرب مست گردد شاد از تو
شبه تیره ز تو هم روز روشن	به دیوانه ز تو شد باغ گلشن
شود گمراهی از تو بهانه	ز تو گم گشته می آید بهانه
دهی از لطف خود اعزاز و طبع	گدائے را کنی تو بادشاه
ضعیف گردد از تو صاحب زور	ز فضل تو شود یک ذره چون هو
کنی و حلق خاصان تو داخل	ز لطف تو شود ز ندیق شاغل
شود از قدر نیت شمرده شکر زهر	کنکار از تو گردد عار و دهر
ز تو روزی رسد ای رازق من	ز دوستی مالک دهم خالق من
ز تو هر فرد را آید غذائے	ز تو هر درد را آید دوائے
کز دستان زندان از بهر مردم	تو کردی دانه ها از جو و گندم
که می آید بهنگام طعاش	نوشتی تو بهر دانه ناش
چگونه لطف و احسانت شمارم	تجا خود شکر انعامت گزارم
یعنی دارم بهیم یار است بیان	اگر هر سو تن گردد زبان

تومی دانی شود دما که دارم	فضل است آنگه اورا برنگارم
تومی دانی ضمیر بے زبان ا	تومی دانی دل پیرو جهان را
تومی دانی ضمیر مار و هم مور	تومی دانی ضمیر شیر و هم گور
تومی دانی دل مرغ و بھایم	رسانی مرہے بر ریش دایم
توزلیل کن تر در پاسے مارا	تو تسکین میدہی شاہ و گدارا
رسانی مرہم ریش درو نم ط	توسے دانی کہ من از درد چو نم
سگے کو گم خود از مالک خویش	ہی گرد و بہر در بادل ریش
بہر جاسکے کہ او گرد و بزاری	دود در ہنزاری دہ بخاری
خورد از دست لعلان سنگ ہم چوب	دوان مردم زہر سد باز د کو ب
سگان پویان پیش از کوی و بزن	گرفتہ دست و پاسے دگوئن گردن
ز زخم ناخن و دندان خونخوار ط	شدہ مجروح و از جان گشت سبزار
چکان خون از سر و گردنش چاک	شدہ ہرزخم مالیش چاک و چاک
بہر صومی دود از درد ہنیا ب	بزاری و بخاری چشم پر آب

سہی یا بدستے را دوست و محوار	کہ از رحمت بہ بیند حالت زار
را اندر و را از دست طفلان	سند مرہم در اہ زخم دندان
بہ محبوبی ندارد طاقت جنگ	تنش بیکار از جوب و ہم از سنگ
نہ در تن قوت جنگ و ستیزش	نہ از دستے در اہ گریزش
نہ روے مانند و نہ پایے رفتن	نہ خاموشی نہ اورا جاکے گفتن
چو آن سگ از تو من ہم گشتہ ام گم	بہ جہنا ہم سہرور بہر زمان دم
سہی گذر و خیال سن بہ آن راہ	کز آن گم گشتہ ام پیران شد مآہ
و سہی خود توانم سکہ رسیدن	مقام و جا بگاہ خویش دیدن
یقین دارم کئی تو باد از من	نہ بودی تو سگے ناشاد از من
زیاد تو بہ خاطر شاد باشم	بیاد تو ز غم آزاد باشم
بیاد گشت سرخ و ہم ز دل دم	بیاد گشت زنگارم ہمہ نور
بیاد شادمانی شد غلام	بیاد شد می عشرت بہجام
بیاد تو ہمین در ترک تا ز م	بیاد تو ہی بر خویش تا ز م

بیاد تو برقص اندر در آیم	بیاد تو چو مستان می سرایم
بیاد تو بهین بر خویشش با لم	بیاد تو بهین در دهر و عالم
بیاد تو صبر ازین ندارم	بیاد تو پیراهن ندارم
بیاد تو گشته چون مستان بهوش	مردم من سوخت صحرای سر جوش
بیاد تو تنگ گشته جامه بر تن	بیاد تو فدای جان و دل من
همی خواهیم ز تو ای داد بر من	که تا باشد به من این جامه تن
دل ما را فراموشی نه باشد	ز ذکر و یاد خاموشی نباشد
همین خواهیم که تا روز قیامت	تو داری اعتقاد من سلامت
مرا گرد خطا تا تو نگردان	همین باشم مثل بید لرزان
ز دوست غیب تو روزی سان	ز لطف خویش بر من مهربان باش
ز دوست غیب کردی کار و بارم	ز لطف تو همی امید دارم
منبیداریم تاب و صبر در دل	مگر گرد زانسانم تو حاصل
ز دل بیتابی من دور گردان	سیاهی را بدل از نور گردان

ز کردار بد من تو نه جوشی	کنه آینه زین تو عیب پوشی
منه بر من تو باریست کس	مرا احسان دهم انعام تو بس
نگاهم راه به خود خاص خود دار	با احسان کسان هرگز نکن طوار
مرا محفوظ دار از هر بلا با	بر صفت دور دار از من خطا با
چهل سالم گذشت و ششتر از آن پس	منی دارم به یک جو صفت کس
بالطاف و با کرام تو بودم	با احسان و با نفاسم تو بودم
بسی بگزشت و باقی مانده زان کم	سیر مارا کن پیش کس نعم
سجود و لطف و احسان تو باشم	با حکام و بفرمان تو باشم
چه آید بر دل من همه از رنج	با مداد آید الطاف تو با گنج
بجز تو کیست تا مارا رها ند طو	را نپیدن که داند که تواند
سیر مارا به نزد مرد مغرور	مرا هم از تکبیر دار تو دور
شده از غفلت من راه پنهان	شدم از کرده خود من پریشان
تو از راه خطا مارا نگریدار	کنون از مصیبت مارا بره آ

مرا از بار محنت تو زاری	تو احوالی در دهنم را بداری
گوشه روز شب در قبل دور قال	شده این عمر من مسلح به مال
بچه تحویل زر کردم غلامی	نه کردم فکر بهر نیکنامی
بسه بگذشت در خواب و بیداری	کنون تو دست گیری کن بر جنت
مرا تو در سینه خا صان خود دار	اگر چه ما خطا کردیم بسیار
شنیده استم که در روز قیامت	گندگاران میاز شدیم و ذرات
هر گاه هست شده اند پیشیان	دل صد پاره و بر خویش لزان
بمسرا ه بنیگان دارائی	بمقصود دل ایشان رسانی
چنین گفت است سدا که جامی	که او میزد است گویب نیکامی
گنا یا نم اگر از حد بدون است	هزاران بار زان لطف نزون است
کن با من چه باشد پیش لطف	تو پوشی عیب من از مهر و جنت
با لطافت تو من اسیر دارم	با کرام تو چشم خویش دارم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

<p>بسته بیچاره خطاوار گشت از در تو یافت تفسیر را یافته او از در تو عذرا چون نه بدرگاه تو پیشا عزت و شربت تو دهی تا ندی قوت و تدبیر را الپه او در غن دهم نان دهی هر سکونت تو را بادهی تا که بالطف تو دار و نظر در دل او نور ز ایمان دهی دور ز هر نیک و ز بدی کنی</p>	<p>مسدود ثنائی منراوار گشت از در تو یافت تفسیر را می شود او از کرم بادشاه این همه توقیر که می یابد چون که تو از لطف به او می نظر بے طلب او تو دهی شیر را چون که ز الطاف تو دندان دهی دست و را می دهی و پا دهی می دهی از لطف و مایه و بصر از کریم خود همه سامان دهی جان و دلش مایل خود می کنی</p>
---	--

در طلب گشت ز خود بے خبر	نیست در افکار غیر و ز شر
در دل او گشته مذاق دگر	لوح دلش راست سیاق دگر
این همه چون بے طلب او دمی	و مبدم از تو رسد او را بهی
منده چو بیند در الطاف باز	چون نه کند دست دغا را دراز
نیست و زاجز تو در سے دیگرے	نیست و زار بگذرے دیگرے
از در تو منده چو گو نه رود	کیست کسی تا مد او کند
چون نه کنم سجد بسوی تو من	یافت ام از تو سر و چشم و تن
سجد چه باشد دل و جانم فدا	این دهن و لطف دزدانم فدا
گفتن حمد تو مجالم نه بود	بهر پریدن پرو بالم نه بود
از ره اکرام تو دادی دامن	در دهن من ز تو آمد زبان
داد تو نسیق شناسے خردم	تا ز شناسے تو شرف شدم
گر چه ندانم ز غلط یا صحیح	چون تو پسندی همه باشد فصیح
کیست گویا به سخنان باغ	همسرے کبک شاید ز زانغ

کبک قدم می نهد از حسن و ناز	ز آغ که باشد گشت پا دراز
گل شده مغرور به حسن و جمال	یافته است او ز نورنگ کمال
کیست گیاهی که مقابل شود	شدم و حیا پیش و پیش می دور
گرچه گیاه است بظاهر ذلیل	آره از شکم نواداسه خلیل
می خورد از بهر سخا آب او	فرش زمین گشته پی خواب او
دیدم ام او را بیابان در یک	هست میان ریگ چه بچه دیگ
از تپش هورینه غم دارد او	زانکه ز تو لطف و کرم دارد او
تو ز عنایات بباری خیال	ناز کند گرچه ندارد جمال
هر که درین دیر خرابات او	چاره نمی دارد و سنی آبرو
نیست در احسن و جمال و شعور	گشته از دجمله خلایق نفور
تو ز رو لطف بباری نظر	زانکه در انبیت بجز تو در
هست امیدم که قبولم کنی	جز تو مرا نیست کسی ای غنی
گرچه مرا نیست کمال و جمال	از تو امید است مرا ذوالجلال

بر کرم است مرا ترک باز	بر لطف خود تو ما راست باز
در نظر خود نشانند کس بلا	گرچه مرا خوار بدانند و لیس
لطف تو بهین چو باد صبدم	ما با سید تو نداریم غم
از تن و از جامه و از پا و سمر	نیست با سید تو ما را خبر بلا
از زرد و از گوسهر و از گنج و مال	نیست با سید تو ما را خیال
ما با سید کرمست نفقه سنج	ما با سید تو نداریم رنج بلا
لطف و عنایات ز انما زده پیش	منده چو بیت ز خداوند خویش
غافل و صابر بود از جستجو بلا	کے تواند که بیک لحظه او
صبر نیاید که بهارم نهان	نیست محالیم که کشایم زبان
لطف ہی آید و پویم ز دل	حمد تو از شوق بگویم ز دل
جمله خلایق پی او مستمند	این زرد و فقیر ز تو شدار چمند
یاخته او جاسے ابر فرق شاه	دادہ از لطف و را عز و جاه
از کرمست یافته است این کمال	گرچه بود او بمثال سفال

از کرمش قاضی حاجات شد	منظم جمله مهات شد
در پی او جمله خلائق روان	گشته پریشان همه پر روان
در پی او جابل و فاضل روان	در پی او ابله و عاقل روان
در طلبش علم و فن آموخته	در طلبش گشته بر دسوخته
در طلبش آیت قرآن بدست	در طلبش رایت سلطان بیت
در طلبش گشته بامید و بیم	در طلبش کرده دل و جان در نیم
در طلبش چاکر و خادم شده	در طلبش بنده نادم شده
در طلبش کرده لباس فقیر	در طلبش گشته ضعیف و حقیر
در طلبش خاک بر برمی کنند	موسه پراگنده بر برمی کنند
در طلبش کرده کمر بر میان	در طلبش گشته پریشان ز جهان
در طلبش سوسه زراعت روند	در طلبش سوسه تجارت شوند
نعمت دنیا شده حاصل از د	دارد مدار همه عالم بر د
لقمه پسندیده دشیرین و نخر	نبوه اقام از د پر زخ

پارچه هر رنگ از دغیب ندر	هر همه اسباب از دسے بزند
چون به تامل به نمودم خیال	بهست زرد سیم جوخت و سفال
از کرمت یافت اعزاز از	مبلد ضلایق شده در جستجو
از کرمت زره شود آفتاب	قطره ناچسبید شود و زتاب
سنگ ز تو اعلیٰ بدیشان شود	هم ز تو الماس در خشان شود
بیش به گشته ز سیم و ز زر	بیش به گشته سیکے از زر
از ره الغمام تو داد می بین	بسم ز خاک و سپے او پیران
دانش و ادراک مراداده	صحن و گلستان و سمر داده
دادده ز راه ترا دسے من	از عمل قوت باز دسے من
از ره الطاف سلامت بدار	قوت باز دسے مرا کردگار
تا که بیمار سیم ز باز دسے خود	زور بدار سیم ز باز دسے خود
دادده از لطف تو جاہ و چشم	یافته ام از تو غلام و خدم
دادده اقام سوار می بین	تا که از دباشدم آرام تن

چشم مرا بایل خود کرده	چشم مرا بایل خود کرده
چشم مرا نیست به دست کسان	چشم بدارند ز من مردمان
گشته ام از لطافت تو سن شاه کام	کرده در خساق مرا نیک نام
لیک بر خود ز توبه یافتم	این همه اعزاز ز توبه یافتم
مانده خجسته اند در افست به گل	حکم تو تمییز د کردم ز دل
عمد گر آنما به غلط یافتم	قیمت این عمر نه در یافتم
وقت عزیزم سپه شومت گزشت	عمد به فکر ز رود دولت گزشت
آمده شمرست و به دور دریش	توبه کنم از عمل زشت خویش
توبه از آن دارن رنج کسان	توبه ز بگرفتن گنج کسان
توبه از آن چاه خدا را بیسناه	توبه از آن دیدن خود را بجاه
توبه از آن غصه را که سنگی	توبه از آن نخوت و گم گشتگی
توبه از آن کردن خطاهم و تباه	توبه از آن بنسستن بر او خطاه
توبه از آن رفتن جد و خیال	توبه از آن دیدن حسن و جمال

توبه از ان کردن بجای نظر	توبه از ان حکمت تقصیل در
توبه از ان بودن در مکر و دور	توبه از ان کردن سحر و جادو
دانند تو هستی همه را کار ساز	آمده ام از ره محبت و نیاز
باز بدلت تو برانی مرا	چون تو با عس از بخوانی مرا
نسبت مرا جز تو امید از کس	مبده و چمن پیش تو آید بس
گر چه گناه است ز اندازد پیش	من به امید تو بزم خویش
دورند مگذار تو از لطف خویش	هر بین دار تو از لطف خویش
هست رسیدم که بخوانی مرا	استیختم غیب تو دانی مرا
هست امید از ره تو ای کریم	آمده از بند و فکای عظیم
از کرم و لطف سنتانی مرا	کز گشت و جسد مرا دانی مرا
جزم و خطای من سکین پسین	من در سر عجب بگویم همین
از کرم خویش بنیگن نظر	از کرم خویش بوسه من گذر

بسم الله الرحمن الرحيم

اسے کہ در حکم تست جن و ملک	اسے کہ در امر تو سماک و سماک
ہم تو گسترده پو فرشتہ زمین	برتری دادہ بر عرش برین
یافتہ است از تو بستی خاک	ہر بلندی ز تست ابن افلاک
توفیق و فراز را بستی	شہ بلندی ز تو و ہم بستی
درہ از تست و آفتاب از تو	انجم از تست و ماہتاب از تو
عاجزی از تو هست و چاہ از تو	شد گدا از تو بادشاہ از تو
پیشہ از تو ز تست ہیل شرگ	سورخورد از تو و ز تو مار بزرگ
ابر باران و آب چاہ از تو	کوہ از تو و نیز کاہ از تو
گل ز تو گشتہ است و خار از تو	نور از تو و نیز تاریا از تو
بندہ ہیراہ نیکنام از تو	فرش خاک از تو چرخ باہ از تو
خندہ از تست و چشم سم از تو	شاردانی ز تست و غم از تو

دل من می شود ز سختی رهش	نهی گراما در آید پیش
وز غمش خاطرم بفرساید	هر بلا سے کہ پیش من آید
خاطر اندوگین دل امسوده	می شوم بقیه زار و پشوده
وز پریشانی عقل گردد دور	صبر از دل همین شود کافور
و سبدم نام تو همی خوانم	حافظ ما توئی یقین دامنم
این بلا سے خفیف دارم جبر	لیک از اسبند دارم صبر
این زبان دافع زبان سترگ	این بلا داغ بلا سے بزرگ
همه دشواری از تو آسانی	چاره کار من تو میدانی
از غلط فهمی ام برج و من	و سبدم تو کنی خیال به من
و سبدم از تو دوستانی	و سبدم از تو مهر بانی
نیست او را خبر ز نیک و ز بد	همچو سطلی که زار میسگد
مادرش فکر او بدل دارد	لعن هر لحظه گریه می آرد
لعن نادان سبیل من نالدا	هر تنش روغن او همی نالدا

مادرش چون علاج جوش آمد	لطفش خود را به همه زش آمد
بقسط داند آن دوا را ز سر	گر بید مسر را به اندام سر
نیست او را مجال جنبش و قتل	نیست او را تمیز دانش و عقل
چون بکارت کنیم عز و خیال	لطفش در دل کند فضل و لال
مادر شفقت بود کوشان	شفقت میکند برادر جان
داده مهر تو ابا مادر	پشت او لطف خویش در چادر
او حفاظت ز خشک و تر دارد	سوی هر نیک و بد نظر دارد
در دل مادر است بس الفت	دور از لطف میکند کلفت
مهربانی تو داده به نام	از تو آغاز و هم ز تو انجام
این همه مهر مادران از تست	داده مهر مادران ز نخست
من چو آن طفل شیر خواره و خرد	می شناسم ز می نه صاف و نه در
از غلط منی و ز نادانی	بشناسیم مهر پنهانی
شفقت را ز تست چشم به من	بر خطا نکن تو چشم به من

تا شناسیم چو دروازه شانت	تا شناسیم لطف از شانت
نیز محفوظ از خطر داری	تا همیشه به من نظر داری
شکر اگر ام تو بگویم	شکر انعام تو بگویم
لطف تو ظاهر و نهان دارم	آورد از تو در جهان دارم
این زبان داده سپی گفتن	داد و دست و پا پی رفتن
اکس خورشید را نه می جوید	این زبان شکر تو نمی گوید
از رنگ و خون در دست هدایت	بر بدن داده هزاران سود
دارم احسان تو زهر سوزی	چون کشم شکر تو زهر سوزی
در پی شکر تو نه بستاند	این شکم از تو آب نان یابد
بر بدن طاقت غذا دادی	توست همضم سحره را دادی
شکم و پشت و پا سرد گردن	دست و بازو تو داده به بدن
سرین گشته است پُر ز غرور	سیکتم روز و شب خطا و قصور
دست و دم تو به من نظر داری	تو به فضل خودم بهره آری

از خطا و گناه شجاعت و جوی	دست بدم قوت جفا و دبی
شکر عفو خطا و بخشایش	شکر جود و عطا و آسایش
شکر از بازداشتن ز خطا	شکر از دورداشتن ز جفا
میکنم شکر من بدرگاهت	نیت راستی مرا بجز بهت
میکنم شکر تو ز هر سوئی	که ندارم به جز تو من کوئی
پیش کس گر روم من از غفلت	و ایسم من کنی تو از رحمت
چون شوم من بسوی تو نالان	میکنی تو مرا چه خوش حالان
شکر تو از دل دزد جان آرم	که بجز تو در گریه میبارم
ادفت چون نظر بر حسن و جمال	میکنم من بسوی تو خیال
تو مرا از خطا نگه داری عیلا	از عتابت خود بره آرمی
شکر این داشتن براه صواب	شکر معفو نموداشتن ز عذاب
میکنم شکر نفیست تو بیهی	که ندارم نظر بسوی کسی
مال مردم چه مار میبارم	در دل خویش هزار سب و انم

می گفتم شکر تو که از الطاف	می گفتم بهانی ازین بلاها صاف
در سرم چون غرور می آید	خوف تو هم ضرور می آید
شکر تو می گفتم که تو غرور	می گفتم از ره عنایت دور
هم درین دهر آبرویم ده	با خلق تو نیک خویم ده
پیش دنان مرا ده ولت	پیش همه منی مرده خجلت
پیش همه منی مهر مارا	تو از الطاف خود بسخر مارا
حاکم ما تو کی دما بسده	پیش کس چون شویم شمرده
از کرم تو مرا به وقعت دار	هم هر در جهان بر وقت دار
شرم دارم رطعت مردم	عقل و دانش همی به گردد کم
من که دارم بخلیش شیشه ننگ	شفقت کن برده یفلکن سنگ
حاجت من به دست خویش بهار	حاجت من را بغیر خود بسیار
تو مرا ملتجی بغیر نکن	این دلجم را از کعبه و برکن
رزق ما را از گنج خویش بده	وقت حاجت به مهریش به

من ندارم عبادت و نماز	آرزو میکنم به مجروحان
دست حاجت نبرده ام بکس	صد عمر من گذشت بسط
دست حاجت بهر کس ندارم	آرزو دارم که تو دارم
از جوانی رسانده ام به شیب	همه حاجات من بهر از غیب
همه شب در گذشت و صبح رسید	این سبای شب به روز رسید
صفت و پیری کنون نهاده ام	در گذشت این شباب من به نشاط
از عبادت خود به جاده بهار	این بهار مرا بنگاه بهار
از در تو هر آمده به شتاب	جمله حاجات من به وقت شباب
مالقی راست حاکم به شتاب	شد چهل سال دشمن آسایش
تو ناما زنا توان کردی	تو زلفی مرا جوان کردی
شفقت کردی و غمم بردی	در بدم حاجتم بر آوردی
از تو امید دست گیری است	شد چه اینک زمان پیری است
دل من سوخته تر و دهر دم	بامید تو نیست ما را غم

با سپید تو چشم خود دارم	با سپید تو غم نه می آرم
در جوانی چرا که بودم شاد	تو به پیری مرا به خواهی داد
من کنون آیدم بدرگاهت	سر من گشته خم بدرگاهت
بخور در تو کعبه رو بسته ده	از گشتن ایان خویش شرم نه ده
بے غمی تو به ده ز کار جهان	حال من نیست پیش تو بهمان
از درد شب انتشار می دارم	حال از درد روزار می دارم
سوی تو اقطار می دارم	دل خود بیقرار می دارم
چونکه سوسه سپید شود	در دل من بهین سپید شود
که سیاه می من کنی تو سپید	هم بر آید ز در گهر تو اسپید
از دل من تو کن سیاه می دور	این سیاه می من تو کن کافور
از گشتن هم مرا نجات بده	از سیه تو مرا حیات بده
عفو کن جرم و هم خطایم را عفو	کن تو منقول این دعا بم را

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسے کہ در یاد تو مخلوقِ جهان	جملہ در یاد پنهان و عیان
نام تو در زبانِ همه کس	آدمی زاده و ہم پیل و گس
گشتہ در یاد تو ہم زاهد و ست	جملہ دارند با نعیم تو دست
نام تو در زبانِ سیدارند	یاد نام تو ز جان سیدارند
یاد تو شاهِ جهان سیدارند	نام پاکست بزبان سیدارند
نام تو در گدائیدارند	هم بنام تو صد اسمیدارند
ذکر تو جن و ملک سیدارند	یاد تو عرش و فلک سیدارند
هر گیسو ہے کہ برود ز زمین	دارد او یاد تو در قلبِ ہمین
و رو نامست همه گلهارند	نام پاک تو بدلیس دارند
یاد تو مرغ و ہبایم دارند	دل خود سوسے تو دایم دارند
یاد تو در همه ملت دارند	در همه کثرت و قلت دارند

هستند یان جمله هزاران فرقه	سند یان نیر به چندین فرقه
اهل اسلام همه از کده و همه	مذهب شان همه متفاوت و همه
جمله ایرانی و تورانی هم	رومی و شامی و افغانی هم
چینی و برمی و هم جا پانی	ترنگی و استریا یونانی
همه اندلیقه و امریکن هم	ایشیا یورپ و تازی و عجم
جرمن و انگلش و افریجی دروس	همه یهودی و نصارا و مجوس
همه اقراری تو حید تواند	همه دل بسته تمجید تواند
همه یاد و تو بجان میدارند	همه سوسے توفقان میدارند
جمله سوسے تور بان میدارند	همه بیاد تو لسان میدارند
من بهر سو که گذر میدارم	تو پاکست بنظر میدارم
با ملا یک تو عبادت دادی	آن عبادت بر یا صفت دادی
در سبدم تن به شفت دارند	پے تو محنت و دقت دارند
آنکه حاصل کنم از یاد تو من	او نه یا مبتدیان محنت تن

منزل تو به لای من شده است	مهر و آب و گل من شده است
خاک بر آب ز تو شد نایم	آتش و باد به حکمت دایم
همه اشکال تو کردی از خاک	گشته این خاک هم از حکم تو پاک
خلقت مختلف گشته ز تو	این همه نقش به گل بسته ز تو
مختلف صورت انسان کردی	مختلف هیت حیوان کردی
مختلف شکل اناث است و ذکور	مختلف شکل پر می دارد و حور
روز و شب خلقت بهیچ عالم	می براری و بر می سوزی عدم
آدمی زاده به شکل دیگر	هر یک گشته ز دیگر بهتر
مختلف شکل برادر با هم	مختلف دخترا و مادر با هم
مختلف صورت فرزندان و پدر	مختلف سیرت شان همه یک
قسمت روز رسانی به همه	حکم خود روز رسانی به همه
روزی روز رسانی با من	سیکنی لطف رسانی با من
روز و شب آنچه که باید با من	هم ز لطف تو بیاید با من

از غذا تازه تو داری جانم	زنده از رحمت تو می مانم
زان گوارا ولد پد است طعام	آن غذا روز شود بخت زخام
می چشانی همه گرم و سردم	من چو عازم به سفر می گرم
پر کنی خوان ز خورش آب بجام	پیش از آنکه رسانی به مقام
کپی من خوان بهکان می آرند	روزی من ز جهان می آرند
نپے سلطان دپے صاحب دلق	جایجا آب بلا منت خلق
شد بلا منت و قیمت از تو	نعمت آب ضیعت از تو
گشته از آب همه زنده بجان	هم بدریا ز تو آب است روان
تشنگی همه بردمی از آب	مل شے زنده تو کردی از آب
پاک گرد همه از دے ناپاک	آب پاکیزه براری از خاک
از تو برگشته با نهار و بهر	نعمت نیست چو آب اندر دهر
بجساب آب بصحر و بره و	بجساب آب بدریا و بچاه
تا که یابند همه تشنه شتاب	جایجا چشمه و جوی است ز آب

یا فتنی آب کجا وحش و طیور	گر بنودی ز تو دریا و بحور
گشته ام از کرمت مثل اسیر	چون کنم شکر و سپاس تو قیر
حال من نیست بنزدت پنهان	آبرو از تو بداهم بجهان
صورت از خاک ز تو یافته ام	صورت پاک ز تو یافته ام
که نه دادی تو مرا عیب به تن	سیکتم شکر عنایات تو من
پے هر درد تو در مان کردی	درد و سختی به من آسان کردی
سوسه لطف تو نظر میدارم	نه لیاقت نه بهر سبب دارم
تو هر درد در بانی مارا	تو ز الطاف ستانی مارا
صاحب مملکت و جاه شوره	یک گرد از تو شهنشاه شوره
دل و جانم ز عظم و درد در نیم	شد همه عمر با مسدود و بیم
روز و شب گشته بکس حاکم	چشم دارم بر دس حاکم
سختی و صدمه بجان می باشد	دل چو سیلاب طوفان می باشد
پے منصب شده در رنج و ملال	منصب ظاهریم گشته و بال

مہر طاہر شہر حاکم	ہم مغرب بہ سر پر حاکم
دل منن داند من می دانم	کہ چہ حالت بر بندیر جانم
گرچہ من منصب عالی دارم	ابن دل از باد تو خالی دارم
مین دمی سبہ نکر دم پیشیت	من سر غولیش نبرد پیشیت
درد لم نوز ز عرفان در دہ	پے رنجور تو درمان در دہ
دل من کن لبوس خود مایل	وقت حاجت لبوس خود مثال
شیشہ خاطر مارا شکن	دہ شجاعت تو ز ہر رنج دشمن
تاب گفتار کنست نیست مرا	جز تو ام یار کس نیست مرا
تو کہ داری ز عنایات نظر	می رہانی تو ز ہر خوف و خطر
می رہانی تو ز ہر جور و ستم	می رہانی تو ز ہر درد و الم
سیرانی ز بلا ہا مارا	سیرانی ز خطا ہا مارا
این دلم بہت پر از فتنہ و زور	روز و شب ماندہ بہ فسق و فجور
از پے فسخ ہزاران تدبیر	سب کنم لیک ندانم تقدیر

از بے لفع به گرو به فریب
 فتنه و زور سپی زور زمین
 گاه کردم نه نیکی بی به کس
 دقت سختی نه رسیدم به کس
 نشده کار کس از دستم
 نه به فریاد کس رسیدم
 من رسیدم نه به امداد یتیم
 مردمان نیک برانکارند
 حسن ظن بیش بدارند به من
 لطفت تو بر من مسکین شده است
 اگر چه کردار ندارم نیکی
 فرض تو تا هیچ زمن شده نه ادا
 تو ز الطاف گمشده از راه

رسیدم من سوت بالا شیب
 شب و روز ناست مرا کار بهین
 عمر و زور گزشت است به
 نشده بهر دراز من گس
 نه کمر از بے مردم بستم
 نه به امداد کس رسیدم
 من رها ندیم شکس را از بهیم
 لطف بر من به عنایت و ابرم
 الفت خویش بدارند بهین
 کین همه عزت و تمکین شده است
 یا قسم عزت و توقیر ز تو
 بدست آمده ام همچو گدا
 از عنایات به آرم

کن ز باغم بستایش مایل	دل و جانم به نیایش مایل
نه تمیز است مرا هم نه شعور	روز و شب باند به عصیان و قصور
چون شود بنده زانده بجان	سوسه تو می دور افتان خیزان
سختی چون بر سر بر بنده	سوسه تو میرسد ادشتر بنده
تو ز لطافت پذیر می اورا	تو ز اشتقاق بگیر می اورا
او ز سختی چه هر اسان گردد	جمله مشکل ز تو آسان گردد
سوسه تو آمده ام من بنیاز	سوسه تو گشته همه من بنیاز
دارم از لطفت تو امید چنین ما	که خطائے من بیچاره بسین
کار ساز من بیکاره توئی لا	چاره بنده بیچاره توئی
یا د خود کن بدل ما تمایم	تا که باشیم بیاد تو دایم
تو مرا از ره الطاف بگیر	از ره لطف دعا یم به پذیر
کن تو مقبول مناجات مرا	تو زواکن همه حاجات مرا

خاتمه کتاب بهجت میا در بهجت اشعار

از روزنامه آتش مهر بهجت و از روزنامه آتش مهر بهجت با نقل از روزنامه آتش مهر بهجت					
۵	بزار بارش از دل و جان بسوسه خلاق ماه و اختر	۳۰۰	۲	بجستش اداسید وادم که هر سینه آتش غریب را	۳۰۰
۷	ز لایحه او کند زبان دان کند بهر مند او ز نازان	۵۰	۲۰	کند ز فاش سستون ابلان کسند گداز او چاه کشتو	۳۰۰
۵۰	نورست تا هم چند شجره بود و شصت و راز نیا نش	۳۰۰	۳۰	م کرسن بد را ز غم زلف و بعضی نیم ز شاعر نیم خند را	۳۰۰
۷۰	بیبوب او را اسید وادم ز کلمه داندان می کند بر کس	۲۰	۳۰	اگر او را الماطات و خورش سازد و این سفاک بود و دیگر	۳۰۰
۶۰	سنا نش و ده ختم کردیم بدید به شجر بار در سن	۵۰	۲	بگفت عوسدم کرده با پر کنان سنا تا بهجت میگر	۳۰۰
۳۰۰	شده چو فافار رخ ز نام او فکرمال العیف بود و رخس	۱۰	۶۰۰	خیال تا شیخ شام تا صبح برونده صد شیخ تاب در سر	۳۰۰
۶۰	سر دشمن پاکیزه داده خروده با که عبدال شده دعا با	۱	۷	ز در که اقبال کرد و بدید چون شاعرات بهجت یک	۳۰۰
۵۵۲	۱۳۱۲	۶۳۱	۶۷۱	۱۸۹۵	۱۴۰۰

CALL No. { 49150170 } ACC. NO. 66A

AUTHOR

TITLE مناجات حضرت پیر

49150170

66A

مناجات حضرت پیر

Date	No.	Date	No.	D AT THE TIME
1988	198			

Book binding
List No. 5950

MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES :-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of **Re. 1-00** per volume per day shall be charged for text-book and **10 Paise** per volume per day for general books kept over-due.

